

Мяковський А. І.,
заступник Міністра фінансів України,
заслужений економіст України

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Розкрито сутність бюджетної політики як складової соціально-економічного розвитку країни. Здійснено аналіз виконання бюджету та визначено пріоритетні напрями бюджетної політики.

Ключові слова: бюджетна політика, інноваційний розвиток економіки, державний бюджет, місцеві бюджети, дефіцит бюджету, державний борг.

Бюджетна політика у сучасних умовах спрямована на подолання наслідків фінансово-економічної рецесії, перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки, підвищення рівня зайнятості населення, збільшення розміру заробітної плати, сприяння цінovій та валютно-курсовій стабільності. Проект державного бюджету повинен формуватися на реалістичних показниках економічного і соціального розвитку країни, сприяти створенню умов для розвитку виробництва, стимулювання економічної й соціальної розбудови держави; реалізації виваженої боргової політики; надання послуг для задоволення суспільних потреб, виходячи з принципу забезпечення їх надання з урахуванням реальних державних ресурсів; поступового підвищення соціальних стандартів; проведення реформування міжбюджетних відносин з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку територій. Граничний розмір дефіциту державного бюджету у відсотках до прогнозованого річного обсягу валового внутрішнього продукту необхідно утримувати на рівні не більш як 4 % прогнозованого річного обсягу ВВП, що відповідає прогнозованому обсягу видатків розвитку, коштів, необхідних для капіталізації банків, виконання гарантійних зобов'язань; залучення кредитів міжнародних фінансових установ для реалізації проектів економічного та соціального розвитку України у межах, визначених дефіцитом бюджету розвитку.

Частка прогнозованого річного обсягу валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через зведений бюджет, зберігатиметься на рівні, який не перевищує прогнозований на поточний рік та не більше ніж 30 %, з урахуванням можливого внесення змін до актів податкового законодавства та зміни обсягів спеціального фонду бюджету. Граничний обсяг державного боргу та державних гарантій необхідно утримувати на економічно безпечному рівні, зокрема не більше 40 % ВВП, шляхом здійснення державних запозичень з метою забезпечення економічної та фінансової стабільності; вжиття заходів для здійснення активних операцій, пов'язаних з управлінням державним боргом та ліквідністю єдиного казначейського рахунка, у межах граничного обсягу державного боргу на кінець року; надання гарантій Кабінетом Міністрів України в обсязі не більш як 3 % ВВП для реалізації інвестиційних та інноваційних проектів, спрямованих, у тому числі, на розвиток експортного потенціалу національної економіки.

Важливим є посилення стимулюючої складової міжбюджетного регулювання шляхом забезпечення взаємозв'язку між коефіцієнтом вирівнювання та середнім індексом виконання розрахункових показників місцевих бюджетів, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, за останні три бюджетні періоди із забезпеченням стабільного обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на цю мету; встановлення питомої ваги видатків розвитку та надання кредитів на рівні 14 % обсягу видатків та надання кредитів з державного бюджету з урахуванням можливих змін у структурі видатків і внесення змін до законодавства; пріоритетне спрямування капітальних вкладень на фінансування об'єктів, які забезпечують приріст потужностей у наступному періоді; активізація роботи з відшукування додаткових джерел фінансового забезпечення розвитку дорожнього господарства шляхом залучення коштів інвесторів, зокрема на умовах державно-приватного партнерства, в тому числі концесій; впровадження державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві, що сприятиме залученню фінансових ресурсів на модернізацію та розвиток житлово-комунального господарства в умовах зменшення обсягів бюджетної підтримки галузі, залучення інвестицій і співпраця з міжнародними фінансовими установами та донорськими організаціями; створення умов для ефективного функціонування підприємств житлово-комунальної галузі шляхом залучення приватних інвестицій та гарантування інтересів територіальних громад і збереження комунального майна, поширення передачі в оренду та концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності; створення умов для розвитку будівельної галузі, зокрема житлового будівництва; спрямування коштів, отриманих від приватизації державного майна як джерела фінансування видатків розвитку для реалізації інвестиційних проектів; концентрація державної підтримки на здешевлення залучених для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів у сільському господарстві кредитних ресурсів, які забезпечуватимуть досягнення світових стандартів продуктивності виробництва та якості сільськогосподарської продукції; активізація роботи з відшукування додаткових джерел фінансового забезпечення освоєння стратегічних родовищ корисних копалин шляхом залучення коштів стратегічних інвесторів на умовах державно-приватного партнерства, зокрема угод про розподіл продукції; державна підтримка інвестиційних проектів, спрямованих на здійснення природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів загальнодержавного та регіонального значення, шляхом запровадження механізмів співфінансування, здешевлення видатків на обслуговування інвестицій, компенсації відсоткових ставок; впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій.

Доцільним є підвищення фінансової спроможності місцевого самоврядування шляхом закріплення додаткових доходних джерел; підвищення рівня зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні обсягу надходжень до місцевих бюджетів; інвестиційної складової частини місцевих бюджетів, зокрема шляхом збільшення кількості джерел надходжень до бюджету розвитку; удосконалення системи надання та викорис-

тання субвенцій на реалізацію цільових інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку; зменшення диспропорції в ресурсній базі місцевих бюджетів та сприяння створенню умов для її зростання; удосконалення механізму розрахунку видатків, що враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, зокрема шляхом наукової обґрунтованості розрахунків нормативів бюджетної забезпеченості та коригувальних коефіцієнтів до них, а також застосування з цією метою галузевих стандартів надання суспільних послуг; систематизація видаткових повноважень місцевих бюджетів; використання фінансових важелів подолання диспропорцій соціально-економічного розвитку територій; розмежування повноважень між державним та місцевими бюджетами на засадах збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів; розроблення програм розвитку регіонів на середньострокову перспективу на основі науково обґрунтованих пріоритетів регіонального розвитку; удосконалення методології середньострокового бюджетного планування шляхом запровадження середньострокових бюджетних обмежень; посилення зв'язку річного і перспективного бюджетного планування.

Для реалізації бюджетної політики держави у наступному році необхідним є розроблення та внесення змін до законодавства з таких питань: удосконалення бюджетного законодавства в частині забезпечення розвитку середньострокового бюджетного планування та програмно-цільового методу бюджетування, застосування сучасних форм і методів управління бюджетними коштами, державним та місцевим боргом, зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів, удосконалення системи державного внутрішнього контролю та посилення відповідальності учасників бюджетного процесу; проведення податкової реформи для приведення податкової системи у відповідність з пріоритетами державної політики у сфері соціально-економічного розвитку, сприяння стійкому економічному зростанню та активізації економічної діяльності шляхом посилення стимулюючої функції податкової системи.

Використання податкових важелів для проведення виваженої інвестиційно-інноваційної та збалансованої фіскальної політики сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, легалізації тіньового сектора, активізації інвестиційних процесів в економіці, досягненню простоти та зрозумілості податкових норм для суб'єктів господарювання; скороченню витрат платників на нарахування й сплату податків і зборів та держави на їх адміністрування, адаптації податкового законодавства до світових стандартів. Основними напрямками податкової реформи повинні стати: удосконалення інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності платників податків і зборів, їх відповідального ставлення до виконання податкових зобов'язань; установлення чітких правил регулювання взаємних зобов'язань держави і суб'єктів господарювання, дієвого контролю за їх дотриманням; поетапне зниження податкового навантаження на економіку; наближення податкового до бухгалтерського обліку; проведення відповідного реформування податкової системи.

З метою підвищення рівня бюджетної збалансованості важливим є упорядкування та оптимізація кількості бюджетних програм, зокрема шляхом розроблення головними розпорядниками бюджетних коштів середньострокового прогнозу видатків за бюджетними програмами на основі визначених пріоритетних завдань діяльності та результативних показників, яких необхідно досягти у перспективному періоді; скорочення переліку захищених статей видатків з передбаченням визначення захищених статей видатків переважно соціального характеру на оплату праці працівників бюджетних установ; нарахування на заробітну плату; придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів; забезпечення продуктами харчування; оплату комунальних послуг та енергоносіїв; поточні трансферти населенню; поточні трансферти місцевим бюджетам; забезпечення системного підвищення мінімальної заробітної плати, посадового окладу працівникам першого розряду Єдиної тарифної сітки, прожиткового мінімуму; надання соціальної допомоги; пільг та компенсацій за професійною ознакою відповідним категоріям громадян; збільшення допомоги при народженні дитини.

Видатки на забезпечення функціонування загальнодержавних закладів визначені з урахуванням умов оплати праці працівників цих закладів на основі Єдиної тарифної сітки, введення нових розмірів мінімальної заробітної плати протягом поточного року, встановлення медичним працівникам надбавки за вислугу років, збільшення видатків на комунальні витрати з урахуванням підвищення тарифів на енергоносії. Реалізація дієвих заходів економічної політики, зокрема спрямованих на стабілізацію фінансово-бюджетної системи, забезпечить зростання валового внутрішнього продукту. Обсяг доходів зведеного бюджету на поточний рік очікується у розмірі 334,8 млрд грн, у тому числі за загальним фондом – 278,7 млрд грн. Порівняно з фактичними надходженнями минулого року, прогнозні показники доходів зведеного бюджету на поточний рік збільшуються на 61,8 млрд грн, або на 22,6 %, у тому числі за загальним фондом – на 70,1 млрд грн, або на 33,6 %; за спеціальним фондом зменшуються на 8,3 млрд грн, або на 12,9 %, на поточний рік прогнозується перерозподіл ВВП через доходи зведеного бюджету на рівні 30,9 % (таблиця).

Надходження податку з доходів фізичних осіб, розраховані з урахуванням впливу фінансової рецесії на економіку, податкової соціальної пільги, податкового кредиту, становлять 50 532,8 млн грн, що на 6 млрд грн більше порівняно з минулим роком, розрахунок податкової соціальної пільги передбачено у сумі 4395,6 млн грн, або на 1675,3 млн грн більше, ніж у минулому році, і визначено, виходячи з мінімальної заробітної плати у розмірі 869 грн на місяць та граничного розміру доходу в сумі 1220 грн, який надає право на отримання податкової соціальної пільги, суми податкового кредиту у минулому році та прогнозу на поточний рік і становить 1003,3 млн грн. Крім цього, при прогнозуванні податку з доходів фізичних осіб враховано зростання фонду оплати праці на 18,1 %, зокрема з 286,9 млрд грн до 338,9 млрд грн; втрати надходжень у розмірі майже 0,6 млрд грн від зниження ставки податку на 5 % відповідно до Закону України “Про підвищення престижності шахтарської праці” у частині зміни ставки податку з доходів

Динаміка ВВП та надходжень зведеного бюджету, млрд грн

Показник	2008	2009	2010 (прогноз)
Валовий внутрішній продукт	948,1	914,7	1 083,1
Зростання реального валового внутрішнього продукту, %	2,3	-15,1	3,7
Доходи зведеного бюджету	297,9	288,6	334,8
у % до ВВП	31,4	31,6	30,9
Податок з доходів фізичних осіб	45,9	44,5	50,5
Податок на прибуток підприємств	46,3	30,9	36,1
Збір за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду	0,2	0,2	0,2
Збір за спеціальне водокористування	0,6	0,7	0,7
Платежі за користування надрами	1,2	1,1	1,9
Плата за землю	6,7	8,4	9,2
Податок на додану вартість	90,0	79,9	120,4
Акцизний збір із вироблених в Україні товарів	10,2	17,9	26,0
Акцизний збір із ввезених в Україну товарів	2,6	3,7	4,4
Ввізне мито	11,9	6,3	8,3
Вивізне мито	0,2	0,4	0,4

шахтарів, що набрав чинності з 1 січня 2010 р.; зростання податкової соціальної пільги із урахуванням законодавства щодо соціальних стандартів, збільшення мінімальної заробітної плати з 605 до 869 грн призвело до збільшення втрат податку майже 1,5 млрд грн.

Доходи зведеного бюджету від податку на прибуток підприємств становлять 41 052,6 млн грн, надходження до загального фонду зведеного бюджету податку на прибуток підприємств – 37 272,3 млн грн, з них до державного бюджету – 36 704,7 млн грн, до місцевих бюджетів – 567,6 млн грн. Слід відмітити, що у поточному році очікуються позитивні тенденції розвитку національної економіки внаслідок поступового відновлення зростання економіки, що передбачає реалізацію дієвих антикризових заходів з метою стабілізації макроекономічної та фінансової ситуації, направлених на мінімізацію негативного впливу наслідків фінансової кризи на економіку; поживлення попиту та зростання цін на продукцію вітчизняної металургії на світових ринках; поліпшення інвестиційного клімату, створення сприятливих умов для розвитку інновацій; поступового відновлення діяльності банківської системи, кредитних потоків у економіку країни.

Надходження до місцевих бюджетів плати за землю становлять 9199,3 млн грн, зростання надходжень плати за землю зумовлено збільшенням площ, щодо яких проведена грошова оцінка земель; передачею в оренду на більш

вигідних умовах земель запасу із резервного фонду; збільшенням орендної плати в результаті оформлення права постійного володіння і користування земельною ділянкою підприємств та організацій державної і комунальної власності; проведенням інвентаризації земельних ділянок, наданих у користування та оренду; переглядом укладених угод на оренду землі та розміру орендної плати; погашенням податкового боргу за минулі роки. Надходження до зведеного бюджету податку на додану вартість становить 119 034,2 млн грн, у тому числі до загального фонду – 117 184,2 млн грн; до спеціального фонду – 1850 млн грн. Надходження податку на додану вартість до загального фонду державного бюджету становить 117 184,2 млн грн, з них ПДВ з вироблених в країні товарів, робіт, послуг – 57 753,4 млн грн; бюджетне відшкодування ПДВ – 24 971,6 млн грн; ПДВ із ввезених на митну територію країни товарів – 84 402,4 млн грн.

Доходи зведеного бюджету від акцизного збору з вироблених в країні товарів визначено у сумі 25 992 млн грн, що на 8058 млн грн, або на 44,9 % більше надходжень минулого року. На надходження акцизного збору із ввезених на територію України товарів впливають обсяги ввезення на митну територію країни товарів, зокрема транспортних засобів та нафтопродуктів, питома вага яких в загальних надходженнях акцизного збору з імпортованих товарів становить близько 80 %, надходження до зведеного бюджету акцизного збору із ввезених у країну товарів визначено з урахуванням зміни податкового законодавства у сумі 4359 млн грн, що на 669 млн грн, або на 18,1 % більше надходжень минулого року. Надходження ввізного мита до державного бюджету розраховані на основі динаміки імпорту товарів і визначені в сумі 8290 млн грн, що на 1960 млн грн, або на 31 % більше надходжень минулого року, надходження ввізного мита до спеціального фонду державного бюджету розраховані на основі фактичних надходжень у минулому році без урахування тимчасової надбавки до діючих ставок ввізного мита, що вплинуло на зменшення показника поточного року, надходження вивізного мита розраховані, виходячи зі структури експорту товарів, що оподатковуються вивізним митом, та визначені в сумі 376,9 млн грн, у розрахунку надходжень вивізного мита враховано надходження в минулому році, динаміку експорту товарів, зменшення ставок вивізного мита, адаптованих до вимог СОТ, прогнозний середньорічний обмінний курс гривні до долара США.

Загальна сума доходів зведеного бюджету за січень–березень поточного року становила 67 143,1 млн грн, що на 1432,7 млн грн, або на 2,2 % більше за аналогічний період минулого року, державний бюджет отримав 51712 млн грн, що на 441,8 млн грн, або на 0,9 % більше за відповідний показник минулого року. Податкові надходження до державного бюджету за звітний період становили 38 101,2 млн грн, що на 2597,3 млн грн, або на 7,3 % більше від надходжень за січень–березень минулого року. Неподаткові надходження до державного бюджету становили 11346,7 млн грн, що на 2707,1 млн грн, або на 19,3 % менше за відповідний показник минулого року. До загального фонду державного бюджету за цей період надійшло 39 047,1 млн грн, або 85,5 % від тимчасового розпису на січень–березень поточного року, порів-

няно із аналогічним періодом минулого року надходження збільшилися на 13,3 %, або на 4580,1 млн грн.

За перший квартал поточного року загальна сума касових видатків зведеного бюджету становила 71 741,0 млн грн, що на 6731,1 млн грн, або на 10,4 % більше за відповідний показник минулого року, касові видатки державного бюджету за цей період становили 57 409,4 млн грн, що на 6432,9 млн грн, або на 12,6 % більше за відповідний показник минулого року. За загальним фондом державного бюджету відкрито асигнувань на проведення видатків у сумі 46 213,2 млн грн, або 97,5 % плану звітнього періоду; видатки загального фонду державного бюджету за цей період склали 45 080,2 млн грн, що становить 95,1 % плану звітнього періоду та більше за відповідний показник минулого року на 6909,2 млн грн, або на 18,1 %; видатки соціального спрямування за загальним фондом державного бюджету проведено у сумі 41 526,5 млн грн, що становить 96,1 % плану звітнього періоду, у тому числі на оплату праці працівників бюджетних установ та нарахування 10 505,7 млн грн, що на 1543,6 млн грн, або на 17,2 % більше відповідного показника минулого року; поточні трансферти населенню, зокрема пенсії, допомоги, стипендії – 11 962,6 млн грн, що на 1220,2 млн грн, або на 11,4 %, більше відповідного показника минулого року. Здійснено видатки на чорнобильські соціальні програми у сумі 427,7 млн грн, або 91,1 % запланованого показника; трансферт Пенсійному фонду в сумі 11 076,5 млн грн, що становить 100 % запланованого показника; забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації – 14,3 млн грн, або 90,7 % запланованого показника; видатки на підготовку кадрів вищими навчальними закладами – 3298,2 млн грн, що становить 96,7 % запланованого показника; фундаментальні і прикладні дослідження та дослідно-конструкторські роботи – 698 млн грн, або 93,2 % запланованого показника. Видатки на медикаменти та перев'язувальні матеріали і продукти харчування за загальним фондом проведено у сумі 429,1 млн грн, що на 110,1 млн грн, або на 34,5 % перевищує відповідний показник минулого року; на оплату комунальних послуг та енергоносіїв за звітний період видатки за загальним фондом проведено в сумі 696,8 млн грн, що на 54,9 млн грн, або на 8,6 % більше відповідного показника минулого року. На дотації вирівнювання у зазначеному періоді з державного бюджету місцевим бюджетам перераховано коштів у сумі 8745,5 млн грн, що становить 91,3 % запланованого показника; на субвенції та додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам перераховано коштів у сумі 6392,3 млн грн, або 99,1 % запланованого показника. За рахунок повернення кредитів до державного бюджету за січень–березень поточного року надійшло 321,1 млн грн, у тому числі до загального фонду – 45,3 млн грн; за зазначений період надано кредитів з державного бюджету в сумі 93,4 млн грн, у тому числі з загального фонду – 9 млн грн.

Зведений бюджет за перший квартал поточного року виконано з дефіцитом у сумі 4367 млн грн; державний бюджет – 5469,7 млн грн, у тому числі загальний фонд виконано з дефіцитом у 5996,8 млн грн; погашення основної суми боргу з державного бюджету становило 3904,5 млн грн, у тому

числі за загальним фондом – 3123,5 млн грн; погашення внутрішнього боргу дорівнювало 2509,8 млн грн, зовнішнього боргу – 1394,7 млн грн, у тому числі за загальним фондом – 613,7 млн грн. Державні запозичення до державного бюджету здійснені в обсязі 19 812,9 млн грн, у тому числі на зовнішньому ринку залучено 85,7 млн грн, на внутрішньому ринку – 19 727,2 млн грн, з них до загального фонду – 19 287,9 млн грн; від приватизації державного майна у зазначеному періоді надійшло до державного бюджету 125,7 млн грн.

Фінансування загального фонду державного бюджету у поточному році планується за рахунок державних внутрішніх та зовнішніх запозичень, обсяг державних запозичень прогнозується у сумі 78 253,3 млн грн, у тому числі зовнішні – 30 400 млн грн, внутрішні – 47 853,3 млн грн. У частині внутрішніх джерел передбачається випуск ОВДП, у тому числі 30 млрд грн на капіталізацію банків, що передбачено ст. 2 Закону України “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”. Зовнішнє фінансування загального фонду державного бюджету передбачається за рахунок чергових траншів позики Світового банку у сумі 500 млн дол. США; випуску ОЗДП – 1,3 млрд дол. США; чергового траншу позики МВФ – 2 млрд дол. США. Обсяг платежів з погашення державного боргу прогнозується у сумі 23 015,2 млн грн, у тому числі погашення зовнішнього державного боргу – 5953,2 млн грн, внутрішнього державного боргу – 17 062 млн грн.

У поточному році передбачено вирішення низки питань соціального характеру, з цією метою додаткові ресурси бюджету спрямовуються у першу чергу на запровадження нових розмірів мінімальної заробітної плати, підвищення розміру посадових окладів працівникам бюджетних установ – 21,8 млрд грн; покриття дефіциту Пенсійного фонду – 15,8 млрд грн; державні допомоги сім’ям з дітьми, малозабезпеченим сім’ям – 7,8 млрд грн; індексацію стипендій для учнів професійно-технічних навчальних закладів та студентів вищих навчальних закладів – 1,2 млрд грн; підвищення рівня грошового забезпечення військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу – 2,3 млрд грн. Також враховано додаткові кошти на збільшення видатків на комунальні послуги та енергоносії – 1,6 млрд грн; загальний обсяг видатків державного бюджету на пенсійне забезпечення збільшено порівняно з минулим роком на 18,2 млрд грн і становитиме 67,8 млрд грн. Забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів на пенсійне забезпечення громадян у поточному році дасть можливість здійснювати пенсійні виплати відповідно до чинного законодавства вчасно та в повному обсязі з урахуванням вимог Закону України “Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати” від 20.10.2009 № 1646-VI; збільшувати протягом року розміри мінімальних пенсійних виплат з урахуванням індексу інфляції; забезпечити заходи з пенсійного страхування за рахунок коштів державного бюджету окремих категорій громадян. Розміри мінімальної пенсії будуть перераховані з початку року і становитимуть з 1 січня – 695 грн, з 1 квітня – 706, з 1 липня – 709, з 1 жовтня – 723, з 1 грудня – 734 грн. При цьому очікується, що середній розмір пенсійних

виплат зросте проти минулого року на 146 грн і становитиме 1092 грн. У зв'язку із запровадженням нових соціальних стандартів з 1 січня поточного року необхідно здійснити перерахунок пенсій, на що додатково спрямовуватиметься 3,7 млрд грн. З метою збалансування бюджету Пенсійного фонду та забезпечення здійснення своєчасної й в повному обсязі виплати пенсій у державному бюджеті передбачено кошти на покриття дефіциту фонду у сумі 29,6 млрд грн. Передбачено збільшення видатків на пенсійне забезпечення військовослужбовців, виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, на 2688,2 млн грн та загальний обсяг видатків становитиме 33 808,9 млн грн. Кошти передбачається спрямувати на виплату пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, зокрема, особам, постраждалим внаслідок аварії на ЧАЕС, військовослужбовцям начальницького складу і строкової служби та членам їх сімей, науковцям, підвищень до пенсій ветеранам війни, передбачено запровадження нових розмірів мінімальної заробітної плати з 1 січня – 869 грн на місяць, з 1 квітня – 884, з 1 липня – 888, з 1 жовтня – 907, з 1 грудня – 922 грн на місяць. Також передбачається встановити мінімальну заробітну плату у погодинному розмірі, який розрахований, виходячи з місячного розміру мінімальної заробітної плати та середньомісячної норми тривалості робочого часу за рік. Таким чином, у поточному році буде забезпечено виконання норм законодавства щодо встановлення мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Середньозважена мінімальна заробітна плата становитиме 888,3 грн на місяць, її приріст проти минулого року складе 38,1 %. З урахуванням зазначених соціальних стандартів видатки на оплату праці працівників бюджетної сфери з нарахуваннями збільшено на 21,7 млрд грн, або на 22,8 % порівняно з минулим роком.

В обсягах видатків на оплату праці працівників бюджетної сфери враховано видатки на встановлення посадових окладів працівникам, у яких вони менші за мінімальну заробітну плату, на рівні мінімальної заробітної плати; індексацію заробітної плати працівників відповідно до Закону України “Про індексацію грошових доходів населення”; встановлення надбавки у розмірі 20 % посадового окладу вчителям, вихователям загальноосвітніх навчальних закладів, викладачам і майстрам виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації державної та комунальної форм власності, керівникам та заступникам керівників зазначених закладів, посади яких віднесені до посад педагогічних працівників; встановлення надбавки за вислугу років у розмірі 10–30 % до посадового окладу залежно від стажу роботи лікарям та працівникам з числа фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою; встановлення надбавки за особливі умови роботи у розмірі 50 % посадового окладу працівникам державних і комунальних бібліотек, які проводять культурну, освітню, інформаційну, науково-дослідну, методичну діяльність; виплату матеріальних допомог працівникам бібліотек та музеїв.

З метою скорочення видатків на утримання органів державної влади враховано скорочення граничної чисельності працівників апаратів цен-

тральних органів виконавчої влади, підпорядкованих їм територіальних органів та інших державних органів – на 9,2 %, місцевих державних адміністрацій – на 20 %.

Видатки загального фонду державного бюджету за програмами соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, збільшаться проти минулого року на 18 % і становитимуть 2559,2 млн грн. За рахунок цих коштів буде забезпечено в повному обсязі фінансовими ресурсами потребу в коштах для реалізації положень Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” щодо відповідних виплат допомог і компенсацій населенню. Видатки на оздоровлення осіб, постраждалих від аварії на Чорнобильській АЕС, збільшені до 383 млн грн, що на 16,1 % перевищує відповідний показник минулого року. З нагоди відзначення у поточному році 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні передбачаються видатки на виплату щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни у сумі 600,1 млн грн.

Для забезпечення надання населенню медичної допомоги в закладах охорони здоров'я загальнодержавного значення та реалізації відповідних державних цільових програм передбачено 8130,5 млн грн, що на 27,3 % більше обсягу видатків на цю мету у минулому році. Видатки загального фонду державного бюджету на охорону здоров'я визначені в обсязі 7263,9 млн грн, або із зростанням проти планових призначень минулого року на 34,5 %. У структурі загальнодержавних видатків на охорону здоров'я по загальному фонду близько 22,6 %, або 1643,6 млн грн, складають видатки на цільові програми та централізовані заходи за такими напрямками: імунопрофілактика населення – 237,7 млн грн; протидія захворюванням на туберкульоз – 184 млн грн; забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляд хворих на СНІД – 237,4 млн грн; запобігання та лікування серцево-судинних захворювань – 158 млн грн; закупівля медичного обладнання для комунальних закладів охорони здоров'я – 72 млн грн; створення єдиної системи надання екстреної медичної допомоги – 45 млн грн.

У галузі освіти протягом поточного року вирішуватиметься ряд питань соціального характеру. Зокрема, з метою підвищення престижності педагогічної роботи з 1 січня цього року вчителям, вихователям загальноосвітніх навчальних закладів, викладачам і майстрам виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації державної та комунальної форм власності, керівникам та заступникам керівників зазначених закладів, посади яких віднесені до посад педагогічних працівників, встановлено надбавку в розмірі 20 % до посадового окладу, на зазначену мету у бюджеті передбачено 3,2 млрд грн; лікарям і фахівцям з базовою та неповною вищою медичною освітою, які працюють у навчальних закладах, встановлена надбавка за вислугу років, на зазначену мету у бюджеті передбачено 70,2 млн грн. Працівникам бібліотек, які проводять культурну, освітню, інформаційну, науково-дослідну, методичну діяльність, встановлена надбавка за особливі умови роботи у розмірі 50 % посадового окладу, у бюджеті на зазначену мету передбачено 195 млн грн, у зв'язку з її індексацією збільшено видатки на стипендію на

1,2 млрд грн порівняно з минулим роком. З урахуванням індексації у грудні поточного року розмір стипендії для учнів професійно-технічних навчальних закладів становитиме 254 грн на місяць, для студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації – 508 грн, для студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації – 674 грн. Також передбачено першочергові видатки на виплату одноразової допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування – 20,3 млн грн; розвиток дошкільної освіти в селах, селищах та містах районного значення – 321,6 млн грн; забезпечення шкіл сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін – 15,8 млн грн; надання молодим громадянам пільгових довгострокових кредитів на здобуття вищої освіти у вищих навчальних закладах – 14,7 млн грн; видання, придбання, зберігання і доставку підручників і посібників для студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів – 198,6 млн грн; пільговий проїзд студентів вищих навчальних закладів і учнів професійно-технічних училищ у залізничному, автомобільному та водному транспорті – 38,3 млн грн; інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх навчальних закладів – 30 млн грн; придбання шкільних автобусів для перевезення дітей, які проживають у сільській місцевості – 45 млн грн. Збільшено обсяги фінансування спортивної галузі на 7,3 %, або на 48,7 млн грн. Їх загальний обсяг становитиме 717,6 млн грн, що дозволить забезпечити реалізацію пріоритетних для галузі заходів, таких як забезпечення підготовки та виступів вітчизняних спортсменів на змаганнях всіх рівнів, здійснити заходи із залучення різних верств населення до фізкультурно-спортивних занять.

З метою забезпечення підвищення обороноздатності країни видатки на оборону та безпеку збільшено порівняно з видатками минулого року на 8114,7 млн грн, або на 28,2 %, і встановлено у сумі 36 896,9 млн грн; за рахунок цього буде збільшено розмір грошового забезпечення військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу на 13,5 % порівняно з минулим роком.

Видатки на науку передбачаються у сумі 4705,4 млн грн, з них видатки загального фонду становитимуть 3936,1 млн грн, що перевищує відповідний показник минулого року на 659,1 млн грн, або на 20,1 %. Зокрема, на проведення науковими установами фундаментальних досліджень передбачаються видатки у сумі 2411,9 млн грн, що більше проти минулого року на 284,2 млн грн, або 15,8 %; на наукову й науково-технічну сфери для вирішення проблем, пов'язаних із подальшим розвитком економічної діяльності у галузях виробництва та сфери послуг, передбачені видатки загального фонду, які складають 899 млн грн, що більше проти відповідних показників минулого року на 16 %.

Одним з основних пріоритетів формування бюджетної політики на поточний рік є збалансованість місцевих бюджетів, ефективність витрачання бюджетних коштів та механізмів визначення обсягів міжбюджетних трансфертів. Обсяг загального фонду місцевих бюджетів склав 133 702,9 млн грн, що на 26 479,7 млн грн, або 24,7 % більше порівняно з минулим роком, обсяг

міжбюджетних трансфертів, які надаються із загального фонду державного бюджету до місцевих бюджетів, визначено у сумі 73 648,9 млн грн, у тому числі дотація вирівнювання – 43 640,5 млн грн, субвенції на реалізацію державних програм соціального захисту населення – 28 335,6 млн грн.

Підвищення ефективності та результативності державного управління в сучасних, достатньо складних фінансово-економічних умовах, набувають особливої значущості. З метою реалізації соціально-економічних пріоритетів розвитку країни необхідно якісно підвищити рівень функціонування бюджетної системи. Для розробки і реалізації збалансованого бюджетного регулювання пріоритети бюджетної політики повинні визначатися виходячи з циклічності економічного розвитку, стану державних фінансів та запасу стійкості бюджетної системи. На кожному етапі економічного розвитку існує необхідність обґрунтування важелів бюджетного механізму, які включають розробку та внесення змін до існуючих нормативно-законодавчих актів щодо планування та виконання бюджету, контролю за використанням бюджетних коштів.